

Liite 4. Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän päätöksenteko

Auttamisjärjestelmä tekee itsenäisesti päätökset lapsikaupan uhrien ottamisesta sen asiakkuuden piiriin. Auttamisjärjestelmän päätöksenteko pohjautuu 1) vastaanottolakiin¹, jossa määrätään ihmiskaupan uhrin auttamisesta Suomessa ja 2) Suomea koskevien kansainvälisten vievoitteiden, erityisesti Euroopan Neuvoston ihmiskaupan vastaisen yleissopimuksen, rakentamiin määritelmiin ihmiskaupan muodoista, uhrille tarjottavasta avusta ja lapsiuhrien asemasta ja suojelemisesta. Euroopan neuvoston yleissopimuksen määritelmät ihmiskaupan muodoista noudattavat pitkälti YK:n Palermon protokollan lisäpöytäkirjan määritelmää ihmiskaupasta. Euroopan neuvoston (EN) yleissopimuksessa ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta ihmiskauppa määritellään seuraavasti (4 artikla):

- a) "ihmiskauppa" tarkoittaa hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvaa henkilöiden värväystä, kuljettamista, siirtämistä, kätkemistä tai vastaanottamista voimankäytöllä uhkaamisen tai voimankäytön tai muun pakottamisen, sieppauksen, petoksen, harhaanjohtamisen, vallan väärinkäytön tai haavoittuvan aseman hyödyntämisen avulla, taikka toista henkilöä vallassaan pitävän henkilön suostumuksen saamiseksi annetun tai vastaanotetun maksun tai edun avulla. Hyväksikäytöksi katsotaan vähintään toisen hyväksikäyttö prostituutiotarkoituksessa tai muut seksuaalisen hyväksikäytön muodot, pakkotyö tai pakollinen palvelu, orjuus tai muu orjuuden kaltainen käytäntö, orjuuden kaltaiset olot tai elinten poistaminen;
- b) ihmiskaupan uhrin suostumuksella tämän artiklan a alakohdassa tarkoitettuun hyväksikäyttöön ei ole merkitystä, kun sen saamiseksi on käytetty jotakin a alakohdassa mainittua keinoa.
- c) lapsen rekrytointi, kuljetus, siirto, kätkeminen tai vastaanottaminen hyväksikäyttötarkoituksessa katsotaan myös ihmiskaupaksi, vaikkei siinä käytettäisikään mitään edellä mainituista (a) keinoista.

Alaikäisten ihmiskaupan uhrin voidaan ottaa auttamisjärjestelmään jo sillä perusteella, että he ovat joutuneet ihmiskaupan yrityksen uhriksi. Auttamisjärjestelmän asiakkaaksi ottamisesta säädetään tarkemmin vastaanottolain 35 § 1 momentissa, jonka mukaan [ihmiskaupan uhrien] auttamisjärjestelmään esitetty henkilö otetaan auttamisjärjestelmään, jos olosuhteiden perusteella arvioidaan, että kyseessä on ihmiskaupan uhri ja hän on auttamistoimien tarpeessa. Saman pykälän kolmannessa momentissa todetaan, että auttamisjärjestelmään voidaan ottaa myös edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden Suomessa asuva lapsi, jos hän on avun tarpeessa. Käytännössä täysi-ikäisen ihmiskaupan uhrin alaikäiset lapset otetaan auttamisjärjestelmään vanhempansa kanssa samalla päätöksellä. Mikäli aikuinen uhri on raskaana auttamisjärjestelmään ottamisen aikana, lapselle tehdään syntymän jälkeen oma päätös auttamisjärjestelmään ottamisesta, mikäli vanhempi siihen suostuu.

Auttamisjärjestelmä arvioi kunkin henkilön tilannetta yksilöllisesti, myös alaikäisten ihmiskaupan uhrien kohdalla, kun se tekee päätöksiä sen palveluihin ottamisesta. Alaikäiset uhrin otetaan auttamisjärjestelmään matalalla kynnyksellä, sillä heillä on usein traumaattisista kokemuksistaan johtuen suuri tarve ihmiskaupan uhrille tarjottavalle avulle.

Päätöksiä tehdessään auttamisjärjestelmä tarkastelee niissä uhrien kokonaistilannetta ja heidän tarvettaan palveluille. Erityisesti ihmiskaupan yrityksen uhrien kohdalla tämä on joskus hyvinkin haastavaa, sillä auttamisjärjestelmällä saattaa olla asiasta hyvin vähän tietoa. Hallituksen esityksen eduskunnalle laeiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain ja ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 266/2014

---

¹ Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta

vp) mukaisesti auttamisjärjestelmä on katsonut, että erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, esimerkiksi alaikäisten kohdalla, jo ihmiskaupan yritys on katsottu mahdolliseksi syyksi ottaa henkilö auttamisjärjestelmään, mikäli yritys on tapahtunut lähimenneisyydessä, ollut pitkäaikainen ja henkilö on auttamisjärjestelmän palveluiden tarpeessa ihmiskaupan yrityksen johdosta. Tapausten arviointi on näidenkin kohdalla yksilöllistä ja niitä arvioidaan suhteessa alaikäisen kokonaistilanteeseen. Alaikäisten kohdalla arvioidaan myös uudelleen uhriutumisen riskiä.